

OPRØR MOD "PLEJER-KULTUREN"

- om det er muligt at være lidt mere grænseoverskridende i dansk planlægning?

Michael Sloth, regionsdirektør, Kuben Management

- [klip I]

HVORFOR ER DET HER KLIP RELEVANT?

- Forstå efterspørgerens behov
- Klart udbud/efterspørgselsforhold
- Originalt – uforudsigelige elementer er sat sammen
- Mod. Går over grænsen og sætter sig spor – vi husker det

PLANLÆGNING OG PLEJERKULTUREN

Jeg påstår:

- Planlæggere tager ofte udgangspunkt i deres egen faglighed
- Er præget af en "inde-fra-ud-tilgang"
- Er ikke i tilstrækkelig grad optaget i at indgå i dialog om efterspørgerens behov – forstå hinandens verdner
- Men "kopiere" ofte hinandens planer og tilgange (planstrategier!) og glemmer transformationens kunst
- Tager ikke chancer, det er mere sikkert at sige "nej" end "ja"
- Gemmer sig bag lovgivningen (og faglighed) Test grænsen!
- Bruger de fireårige valgcykler som forklaringer på, hvorfor der ikke skabes nye ideer og planløsninger
- Er mere optaget af at bevare og administrerer end at udvikle
- Organisering forhindrer tit udvikling

GØR NOGET ANDET!

- Når vi gør tingene anderledes end vi plejer, optimerer vi muligheden for at skabe nyt og få succes – men også for at få fiasko
  - Blander kompetencer
  - Kaster os ud i nye markeder og produkter
  - Organiserer anderledes
  - Tænke i kortere planforløb – tværgående temaer
  - Bruger andre metoder
- Kort sagt: **gør noget andet end vi plejer, og kigger ud på verden og fremtidige behov inden vi kigger ind!**

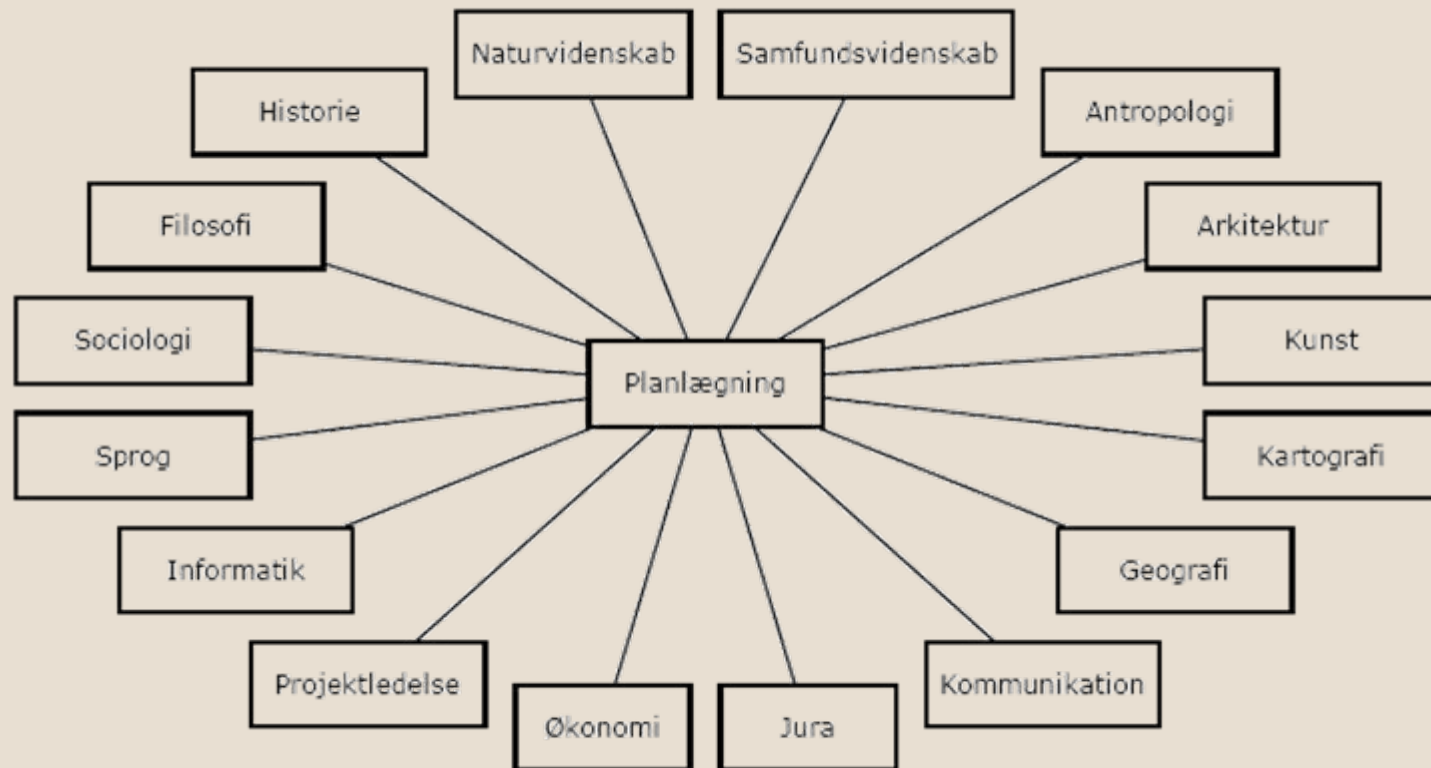
AT FORSTÅ FREMTIDENS BEHOV ER SVÆRT!

- *”Det store problem med at bruge Appels platform er, at de på længere sigt er på vej ned”*
(IT-analytiker Rob Enderle 2003)
- *”Vi kan ikke lide jeres lyd. Guitar-musik er på vej ud”*
(Pladeselskab, der afslog at producere The Beatles i 1962)
- *”Der er ingen grund til, at nogen skulle ønske at have en computer hjemme*
(Ken Olson, leder for Digital Equipment Corp. 1977)
- *”Internettet? Det er vi ikke interesseret i”*
(Bille Gates 1993)

KERNEN I AL STRATEGISK TÆNKNING (UDVIKLINGSTÆNKNING)

- Udvikle unikke, nye løsninger (differentiering)
- Der skabes mere værdi for modtageren af ydelsen (planen)
- Vanskeligt fordi valg træffes på trods af en ukendt fremtid
- Og fordi det kræver en **forholden** og **indsigt** i egne begrænsninger
- Dette besværliggøres af segmenterede uddannelser og kultur

PLANLÆGNING: ET MULTIDISCIPLINÆRT FAG

Figur 2.1 Et udsnit af planlæggerens vidensverden. Frit fra Jørgensen [2002].

Fra "En finger på plankulturen", Alex Tolstrup

PLANLÆGNING: ET MULTIDISCIPLINÆRT FAG

- Ingen kan have al viden
- **Grundviden** inden for socio-fysiske processer, der fører til de fysiske:
  - Urbane processer
  - Regionale forandringsprocesser (forskellige bycentre)
  - Kulturelle forskelle
  - Transformation af natur
  - Kommunal politik og inddragelse
- Hmm..... 75% af alle planlæggere i DK var arkitekter, ingeniører og landinspektører (i 2000)

- Nævn en plan i Danmark, som har sat sig varige spor?

Andre eksempler?

- Papirfabrikken, Silkeborg?
- Birk Centerpark?
- Århus Kommunes højhuspolitik?
- Ørestaden?
- Christiansfeldt?

DR, PLAN DK, "FANGET I FORTIDEN" DENNIS LUND

- *".... Find de steder, hvor der kan laves noget ved kysterne*
- *"....gør det til aktiv planlægning og skab nogle muligheder*
- *".... I stedet for at sige 'det må vi ikke'"*
- *".... Det kommer til at betyde, at vi **ikke** planlægger*
- [Klip II](#) [25:30]

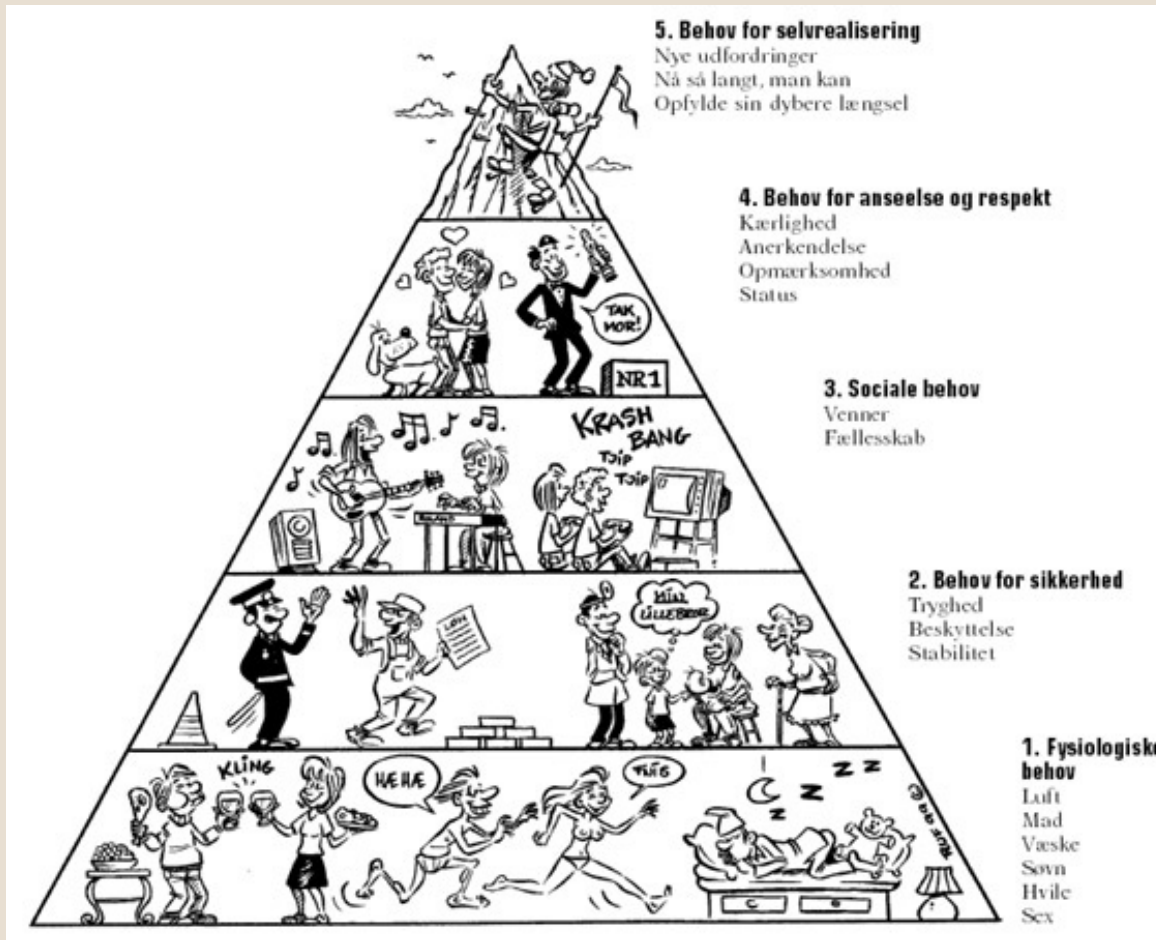
UDVIKLINGEN – TJEK AF OM PLANLÆGNINGEN ER FULGT MED TIDEN

- **Fra:**
  - 1. Arealregulering (produktion)**
  - 2. Opbygning af velfærdsstaten i industrisamfundet**
- **Til:**
  - Videns- og oplevelsessamfundet, individualisering og immaterielle behov
- Planlægger vi til videns- og oplevelsessamfundet eller for at fastholde størst muligt areal til landbrug ?
- Hvad er den gode by/det gode liv i dag? Er det nok at arbejde med
  - Formgivning, arkitektur, liv, mødesteder?
  - En billig bolig og god service?
  - Et godt socialt liv med gode naboer (liv, rum, huse)?

UDVIKLINGEN – PLANLÆGGER VI FOR "DET MODERNE SAMFUND"?

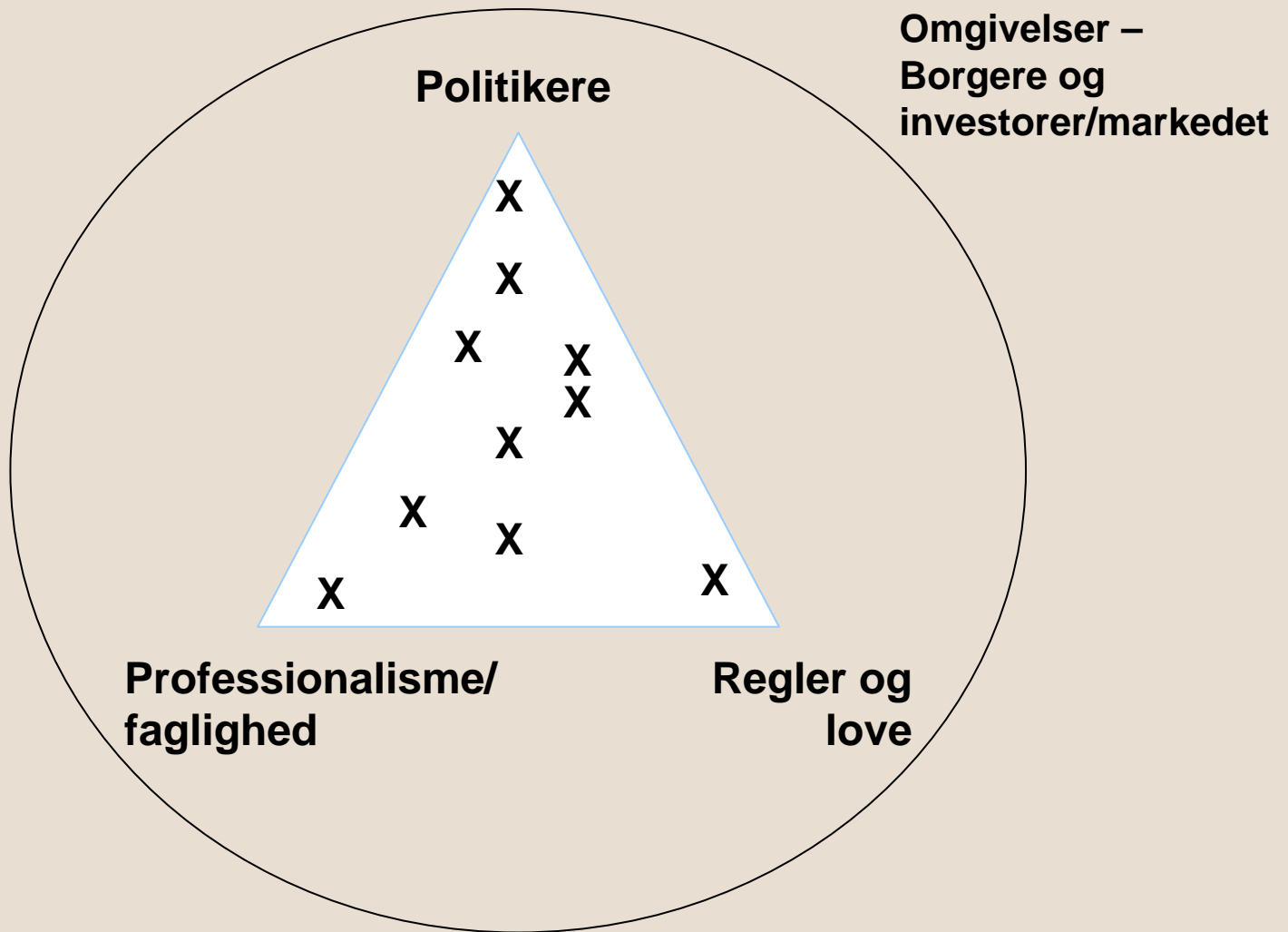
- Rammer vi de reelle behov på den måde, vi planlægger på? og får vi foretaget den nødvendige strukturering og revitalisering af byerne?
- Rammer vi borgernes drømme og selvrealiseringsmuligheder?
- Eller rammer vi **planlæggernes** billede af det gode liv?

AT PLANLÆGGE TIL BEHOVENE

- Hvilket trin er vi på i dag?
- Planlægger vi til dette trin?

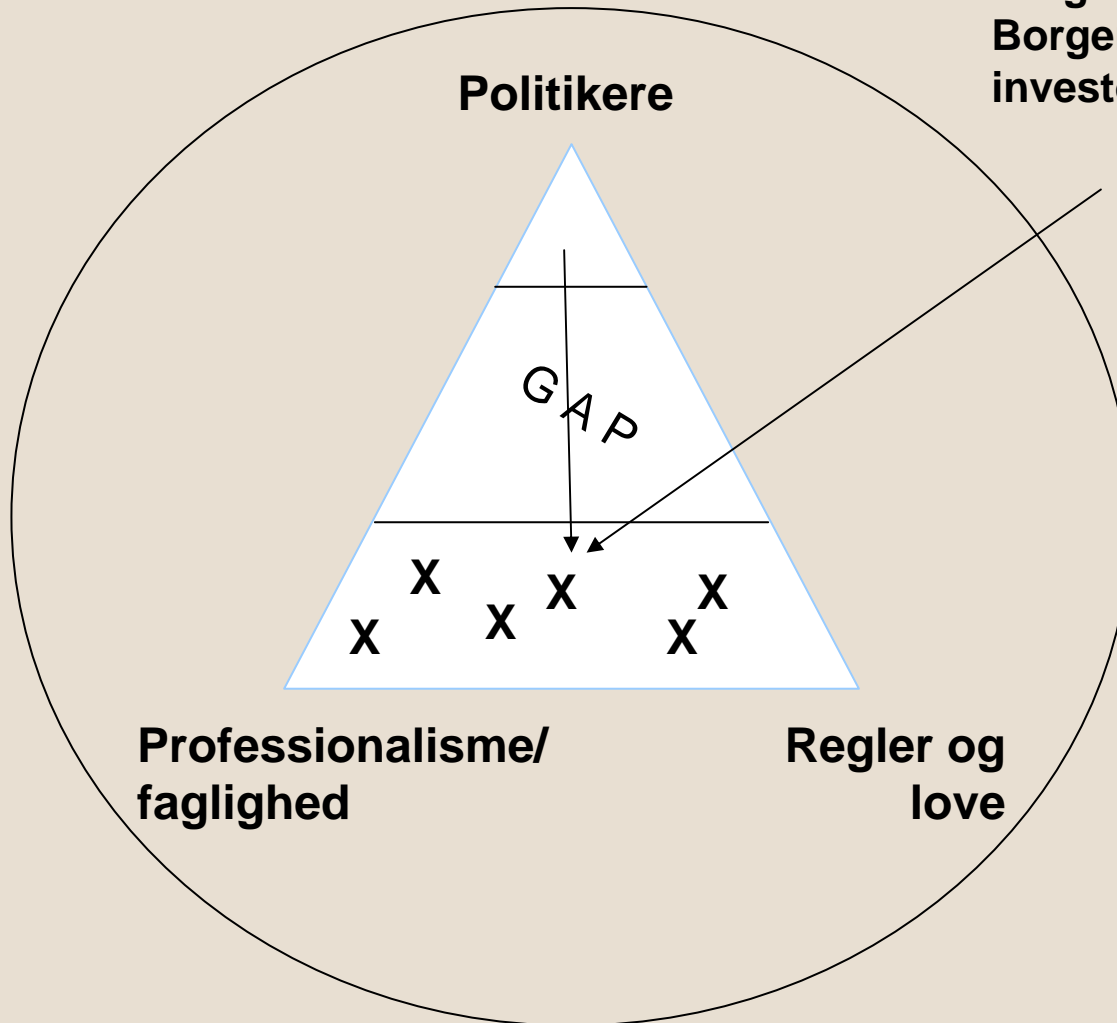
PLANLÆGNINGENS KRYDSPRES

PLANLÆGNINGENS KRYDSPRES

Omgivelser –
Borgere og
investorer/markedet

GRUNDLOVEN

§ 82

Kommunernes ret til under statens tilsyn selvstændigt at styre deres anliggender ordnes ved lov.

Dvs: inden for nogle rammer har kommuner frihed til at tilrettelægge deres lokale politik

- Bruger vi disse rammer optimalt = til gavn for kommunen og borgerne?

SPECIELT FOR PLANLÆGGERE

- Alle andre fagområder har også ret store frihedsgrader i opgaveløsningen
- Hvad gør planlægningen speciel væsentlig?
- **At planlæggere ikke alene arbejder med opgaveløsning, *men også med forudsætningerne og kriterierne for politikformulering/planer.***
- De store frihedsgrader kan dermed få langt større strukturelle konsekvenser.

TEORI, PRAKTIK OG TRADITION

- Teori typisk fra universitetsmiljøerne – kun lidt rod i virkeligheden – politikere, forskere og planlæggere har forskelligt perspektiv (emne/tema, tid og valg af strategi)
- Planlægning knytter sig til historiske data (arealudlæg og bebyggelsesregulerende bestemmelser) og omsætter ikke politik til afsæt for konkret handling og indsats
- Tidsånden råder – byplanmøder = ét tema
- Zap!
- Derfor er det tit traditionerne og plejerkultur, der bærer = den lokale plankultur

KRITIK FRA EGNE RÆKKER

”Som unge planlæggere støder vi på en planlægningsverden, som har store forventninger til vores kunnen indenfor eksempelvis strategisk planlægning. Men den plankultur vi reelt møder, kan for os unge synes fastlåst i gamle vaner og systemer”

(Yngre planlæggere)

NÅR TO VERDNER MØDES

Plankultur som konkurrenceparameter

Plan09 og Byggesocietetet har sammen taget initiativ til at starte den svære dialog mellem kommuner og projektdavviklere om udviklingen af et bedre samarbejde om de større byudviklingsprojekter.

/ ANNEKA SALLHENTENS planlægger i Plan09

Den 2. juni afholdt Plan09 og Byggesocietetet debattkonferencen "To verdener mødes". Med de private investorer, udviklere og entreprenere på den ene side og kommunerne på den anden var der lagt op til dialog om samarbejdet om de store byudviklingsprojekter. Et samarbejde som alle er enige om kan blive bedre. Der vil spare både tid, penge og frem for alt give bedre byer.

Med fuldt hus på tilmeldinger og markante oplægsholdere fra begge verdener, blev de smukke lokaler i Carlsberg Museum rammen om en perspektivrig debat om lokalplaner, udbygningstakster, gode råd til beg-

ge sider og flere kvalificerede indblik i præferencerne i de to verdener.

Budskabet til kommunerne var entydigt: En god kommunal plankultur giver flere investorer og større kvalitet i byudviklingen. Plankulturen er et konkurrenceparameter.

Kommuner er forskellige, ikke bare på deres vilkår, men også på deres evne til at indgå i samarbejde med de private parter. Det gælder både på den politiske og den administrative bane. Peter Christophersen fra KPC-BYG vurderer kommunerne ud fra en række faktorer:

Teknik- og miljøborgmester Klaus Bondam: Tiltråd mellem parterne er ikke nok - der er brug for konkrete nedskrevne aftaler.

Hvordan fungerer den tekniske forvaltning? Er der en god ledelse eller ej? Er der politisk uenighed i byrådet, som kan føre til lange beslutningsprocesser? Er der gang i væksten eller ej?

I sidste ende giver kommunernes samarbejdsvilje sig udslag i kvaliteten af de bygninger der opføres. Investorenes signal er klart: Dårligt samarbejde koster penge, og kommuner, der er for besværlige at samarbejde med) blev ikke nævnt direkte, men at der sker et aktivt fravalg af besværlige kommuner stod dog klart i diskussionen.

Tidlig dialog er vigtig, men svar

Udviklere og investorer er interesseret i at sikre sig et aflast af deres kreditværdier. De seneste måneders kreditskrise bringer en stor usikkerhed med sig for, at vil ændrer sig i de kommende år. Derfor er det vigtigt at udviklere og investorer for anskat udviklere og investorer i projektdaviklingen.

"Udviklere vil få varsel om vilkår, så a forud udgangen af biligg kredit bliver mindre. Kommunene

Man kan således forundres over, at deltagere til konferencen fordelte sig forholdsvis skævt mellem offentlige og private aktører. Kommunene var markant underrepræsenteret, mens de fremmede på den private side kunne betegnes som nogle af "de tunge drenge". Måske ser kommunerne ikke samme nødvendighed for forbedring af mødet mellem de to verdener, som de private aktører gør. Men med talrige eksempler på spild af ressourcer og forspildte muligheder, er der noget der tyder på, at kommunerne endnu ikke har erkendt behovet for tidlig dialog.

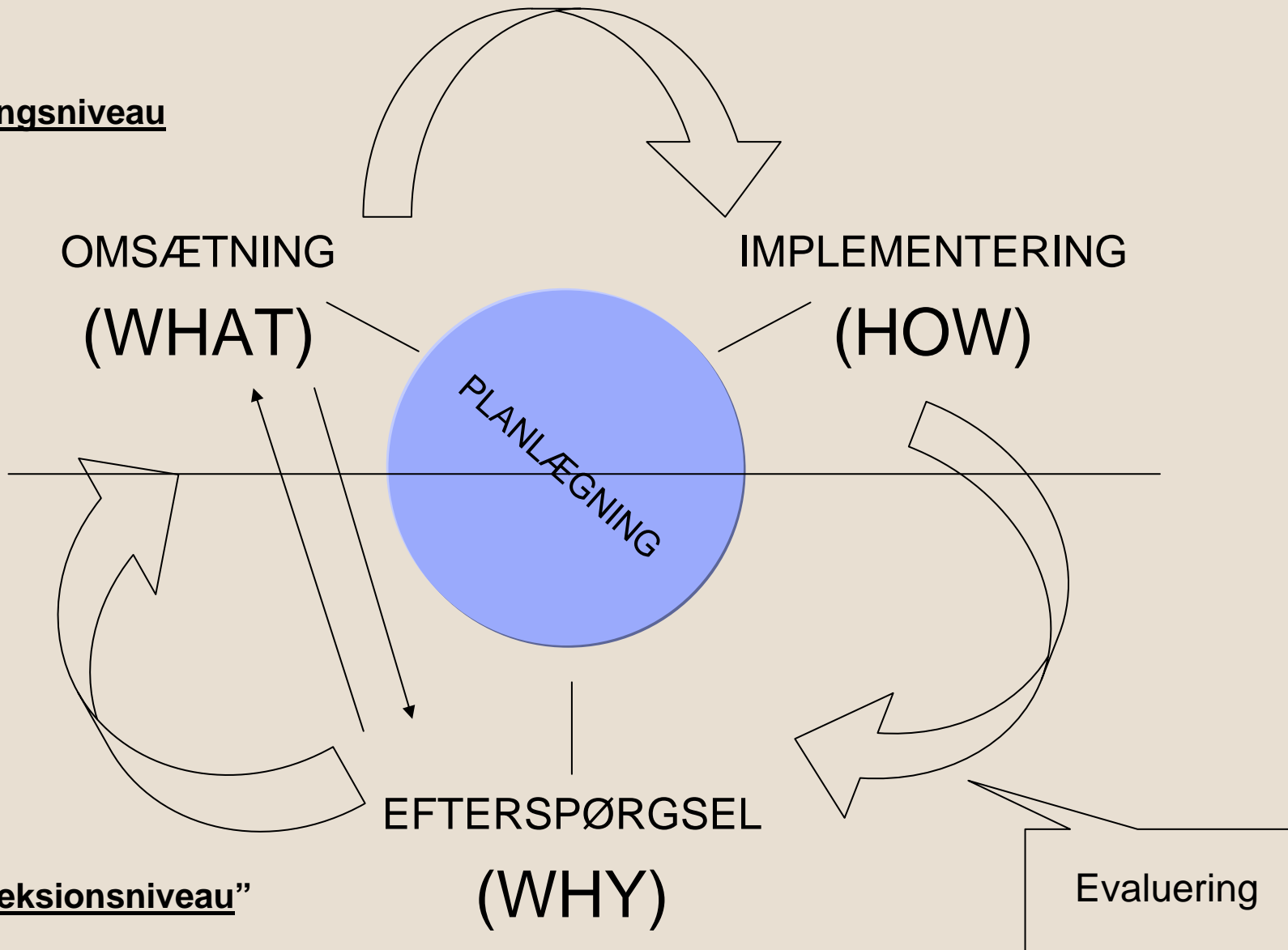
Budskabet til kommunerne var entydigt: En god kommunal plankultur giver flere investorer og større kvalitet i byudviklingen. Plankulturen er et konkurrenceparameter.

"Den sorte bog" (listen over kommuner, der er for besværlige at samarbejde med) blev ikke nævnt direkte, men at der sker et aktivt fravalg af besværlige kommuner stod dog klart i diskussionen.

HVORNÅR LYKKES SAMARBEJDET?

- Formuler en fælles strategi (de politiske prioriteringer mødes med udviklers kreativitet og markedskendskab)
- Sig hvad du kan gøre – og hold, hvad du lover
- Vær åben over for, at planer kan diskuteres
- Evaluer projekterne og gør det bedre næste gang

Handlingsniveau

"Refleksionsniveau"

ANBEFALINGER – SÆT SPOR I PLANLÆGNINGEN

- Gå til/over grænsen, og sæt spor i fremtiden
- Afsøg potentialer i loven frem for at se den som en barriere
- Tag chancen – man lærer også noget af at begå fejl
- Gør oprør mod plejerkulturen – tænk i udvikling frem for administration
- Stil spørgsmålet –
  - ”hvorfør gør vi det på denne måde”
  - ”hvem er det egentlig vi planlægger for og til”
  - ”hvad giver planlægning af nye muligheder (realisere potentialer og politikker)”

